

Saflığı və müdrikliyi ilə seçilən Azərbaycan qadını

İradə və mərdliyi, saflığı və sədaqəti, zəka və müdrikliyi ilə seçilən Azərbaycan qadını tarix boyu cəmiyyətimizin milli-mənəvi dəyərlər sisteminin formalaşaraq inkişaf etməsi, eləcə də ümumi tərəqqisi proseslərinin mərkəzində olub. Bu mənada təsadüfi deyil ki, zəngin bir keçmişə malik Azərbaycan xalqının tarixində adını qızıl hərflərlə əks etdirən qadınlarımızın sayı kifayət qədərdir.

Ulu önderimiz Heydər Əliyev qadınlara yüksək qiymət verərək qeyd edirdi: "Cəmiyyətdə qadınların üzərinə daim çox böyük vəzifələr düşür, onların işi həmişə ağırdır. Ancaq onlar bu vəzifələri şərəflə yerinə yetirir və həmişə olduğu kimi, indi də cəmiyyətdə aparıcı rol oynayırlar".

Bu gün ölkəmizin elmi-pedaqoji və ictimai-siyasi həyatında mühüm rol oynayan qadınlarımızdan biri də Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinin Qafqaz xalqları tarixi kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi, YAP Siyasi Şurasının üzvü, Elm, təhsil və innovasiyaların inkişafında xidmətlərinə görə Beynəlxalq "Sokrat" mükafatı və Türk Dünyası Araşdırmaları Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü və həmin akademiyanın Beynəlxalq Qızıl ulduz mükafatı laureatı İradə Mehtiqulu qızı Hüseynovadır.

İradə Hüseynova 1985-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetini fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş, elmi-pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmək üçün Elmi Şuranın qərarı və Təhsil Nazirliyinin təyinatı ilə universitetdə saxlanılmışdır. Universitetdə kafedrada baş laborant, müəllim, baş müəllim, dosent, professor vəzifələrində çalışıb. Namizədlik və doktorluq dissertasiyalarını müdafiə etmişdir. Hazırda Bakı Dövlət Universitetinin Qafqaz xalqları tarixi kafedrasının müdürüdür.

İradə xanım görkəmli dövlət və siyasi xadim, ümummilli lider Heydər Əliyev

haqqında "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyevin rolu" adlı ilk doktorluq dissertasiyasının müəllifidir. Onun doktorluq dissertasiyasının müdafiəsi ilə elmin yeni istiqaməti - Əliyevşünaslıq elminin əsası qoyulmuşdur. Professor İradə Hüseynova həmçinin ulu öndər Heydər Əliyevin dövlətçilik və siyasi fəaliyyətinə həsr edilmiş bir sıra sanballı elmi monoqrafiyaların və dərslərin müəllifidir. Əliyevşünas və qafqazşünas alim professor İradə Hüseynova 300-ə yaxın elmi əsərin - Əliyevşünaslıq elminə dəyərli töhfələr olan "Dövlətçilik naminə" (Bakı, 2001), "Müstəqilliyimizin təminatçısı" (Bakı, 2003), "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu" (Bakı, 2004), "Гейдар Алиев - от политического руководителя к общенациональному лидеру" (Bakı, 2005), "Tarix.Zaman.Düşüncələr". I cild. (Bakı 2016) adlı monoqrafiyaların, Qafqazşünaslıq sahəsində - "Qafqaz xalqlarının tarixi" (Bakı, 2006); "Heydər Əliyev və Qafqazda sülh prosesi" (Bakı, 2008) adlı fundamental dərslərin, postsovet məkanında ilk dəfə olaraq "Историческая энциклопедия Кавказа" (Bakı, 2010) adlı ensiklopedik nəşrin müəllifidir.

Eyni zamanda Qafqaz xalqlarının tarixinə dair ümumi kurs proqramlarının (Bakı, 1998; Bakı, 2014), dərslər vəsaitinin (Bakı, 1999), magistr hazırlığı üçün "Heydər Əliyev və Qafqazda sülh prosesi" (Azərbaycan, rus və ingilis dillərində, Bakı, 2003), "Qafqazşünaslığa giriş" (Bakı 2014), "Qafqazın siyasi sistemi" (Azərbaycan və rus dillərində, Bakı, 2016), "Qafqazın xarici siyasəti" (Azərbaycan və rus dillərində, Bakı, 2016), "Qafqaz və Yaxın Şərqi ərəb ölkələri" (Azərbaycan və rus dillərində, Bakı, 2016), "Qafqaz tarixinin aktual problemləri" (Bakı, 2017), "İlham Əliyev və müasir dövrdə Qafqazda əməkdaşlığın inkişafı" (Bakı, 2017) adlı tədris proqramlarının tərtibçisidir.

2018-ci ildə nəfis şəkildə professor İradə Hüseynovanın uzun illər zəhməti-

nin bəhrəsi, qiymətli mənəbə olan Qafqaz xalqlarının sosial, iqtisadi, siyasi həyatını, mədəniyyətini, zəngin adət-ənənələrini, fəlsəfi baxışlarını, məişətini, milli-mənəvi dəyərlərini kompleks və sistemli şəkildə ən qədim zamandan müasir dövrə qədər hərtərəfli əks etdirən "Qafqaz xalqlarının tarixi" adlı fundamental dərsləri işıq üzvü görmüşdür.

Professor İradə Hüseynovanın monoqrafiyaları, o cümlədən "Историческая энциклопедия Кавказа" dünyanın 63 ölkəsinin aparıcı milli kitabxanalarına göndərilmiş, ABŞ, Rusiya, Yaponiya, Tayvan, Kanada, Misir, Avropa ölkələrindən onun kitablarını yenidən əldə etmək üçün sifarişlər, təkliflər gəlmişdir. Onun monoqrafiyaları və dərsləri respublikamızın bir çox universitetlərində, həmçinin xarici ölkələrin - Almaniya, İngiltərə Rusiya, Gürcüstanın ali məktəblərində Qafqaz tarixinin tədrisi üçün əsas olmuşdur.

Professor İradə Hüseynovanın araşdırmaları ardıcıl surətdə Milli Elmlər Akademiyasının hesabatlarında mühüm elmi nəticə kimi qiymətləndirilmişdir.

İradə Hüseynova Azərbaycan elmini və təhsilini ABŞ, İtaliya, Fransa, Kanada, İsveç, İsveçrə, Rumıniya, Bolqarıstan, Rusiya, Türkiyə, Gürcüstan, Türkmənistan, Belarus, İsrail və s. ölkələrdə keçirilmiş bir çox beynəlxalq elmi simpozium və konfranslarda təmsil etmiş, orada məruzələrlə çıxışlar etmişdir. Məruzələri nüfuzlu elmi dərgilərdə dərc olunmuşdur. O, Rusiya Federasiyası Pedaqoji Akademiyasının, Nyu-York Elmlər Akademiyasının, Beynəlxalq Kadr Akademiyasının həqiqi üzvüdür.

Onun gənc elmi kadrların hazırlanmasında böyük xidmətləri vardır. İradə xanımın elmi rəhbərliyi ilə bir çox gənc alim elmi-tədqiqat işləri aparmış, fəlsəfə doktoru və elmlər doktoru adını almaq üçün dissertasiyalar müdafiə etmişdir, bu proses bu gün də əzmlə davam etdirilir.

İradə xanım ayrı-ayrı illərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında

Ali Attestasiya Komissiyasının Ekspert Şurasının üzvü, Respublika Elmi-Metodiki Şuranın Rəyasət Heyətinin sədr müavini olmuşdur. İradə Hüseynova 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamları ilə Azərbaycan Respublikası - Belarus Respublikası Dövlətlərarası Komissiyasının, Azərbaycan Respublikasının Moskva şəhəri ilə əməkdaşlıq üzrə Hökumət Komissiyasının, 2007-ci ildə isə Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyasının Dağıstan Respublikası arasında iqtisadi və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə hökumətlərarası komissiyasının üzvü təyin edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 12 mart 2007-ci il tarixli sərəncamı ilə "Bioloji müxtəlifliyin genetik ehtiyatları üzrə" Dövlət Komissiyasının üzvü təyin edilmişdir.

2009-cu il noyabrın 18-də AMEA-nın Respublika Elmi Tədqiqatların Təşkili və Əlaqələndirilməsi Şurasına üzv seçilmişdir. Professor İ.M.Hüseynova Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən dissertasiyaların əsas nəticələrinin dərc olunması tövsiyə edilən elmi nəşrlərin siyahısına daxil edilmiş "Tarix. İnsan. Cəmiyyət" elmi-metodiki jurnalının baş redaktoru olmuşdur.

İradə Hüseynova bir çox elmi qurumların - Bakı Dövlət Universiteti nəzdində elmlər doktoru və fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün Dissertasiya Şurasının, AMEA-nın Hüquq və İnsan Haqları İnstitutunun, Qafqazşünaslıq İnstitutunun Elmi Şuralarının, Respublika Elmi Tədqiqatların Təşkili və əlaqələndirilməsi Şurası Tarix üzrə Problem Şurasının, tarix fakültəsi Elmi Şurasının üzvüdür. İradə xanım Azərbaycan Tarix Müəllimləri İctimai Birliyinin üzvüdür. O, "Dirçəliş - XXI əsr", "Qafqazşünaslıq", "Tarix. İnsan. Cəmiyyət", "Journal of Qafqaz University" və Gürcüstanda nəşr olunan "Межкультурные коммуникации", Türkiyədə nəşr olunan "Академическая история и мысль (Academic journal

of history and idea)" adlı beynəlxalq elmi jurnalların redaksiya heyətinin üzvüdür.

İradə xanım Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi və dövlətçilik həyatında hər zaman fəal iştirak etmişdir. Uzun illər məsul dövlət vəzifələrində işləmişdir. Belə ki, ulu öndər Heydər Əliyevin 7 avqust 2002-ci il tarixli sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin müavini təyin edilmiş və bu vəzifədə 2011-ci ilə qədər çalışmışdır.

Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin müavini işlədiyi zaman Azərbaycanın ali təhsil sistemində, elm sahəsində, Azərbaycan Respublikasında təhsilin idarə olunmasına, təhsilin strategiyasının müəyyənləşdirilməsinə, şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsinə, təhsildə İKT-nin tətbiqinə, təhsilin idarə olunmasında məlumat sisteminin yaradılmasına, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsilinin təşkilinə, inklüziv təhsilə, təhsil sistemində gender məsələlərinin həllinə və s. kimi sahələrə rəhbərlik etmişdir.

O, "De-institusionalizasiya-dövlət müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi və alternativ qayğı" Dövlət Proqramının Respublika Əlaqələndirmə Şurasının sədri, milli koordinatoru olmuşdur. Həmçinin, "İnklüziv təhsil" Dövlət Proqramının Milli koordinatoru olmuşdur. Onun rəhbərliyi ilə bir çox beynəlxalq və respublika əhəmiyyətli elmi konfranslar, simpozium və seminarlar keçirilmiş, müntəzəm olaraq gənc alim və tədqiqatçıların, o cümlədən tələbələrin Respublika elmi-praktiki konfransları təşkil olunmuşdur. İradə xanım Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının ümumi yığıncaqlarında - illik hesabatlarda ali təhsil elminin inkişafı ilə bağlı məruzələrlə çıxışlar etmişdir.

Eyni zamanda o, BMT təşkilatlarının (YUNISEF, YUNESKO, YUNIFEM), UAFA, World Vision, Save the children proqramlarının aktiv iştirakçısı olmuş, beynəlxalq təşkilatların müxtəlif diplom və sertifikatları ilə təltif olunmuşdur.

Fəaliyyətinin aktual və prioritet istiqamətlərindən biri də gəncşünaslıq məsələlərini araşdırmaq olmuşdur. Hələ 1998-ci ilin fevral ayında Türkiyənin paytaxtı Ankara şəhərində Orta Doğu Texniki Universitetində İngiltərənin "Britiş Kounsli" təşkilatının Avropa Araşdırma və Tətbiq Mərkəzi ilə birgə "Gender inkişafda və qadın təhsili" proqramı çərçivəsində keçirilən beynəlxalq konfransda Azərbaycanı təmsil etmişdir. Eyni zamanda bir neçə dəfə gender problemləri ilə bağlı ABŞ-in Nyu-York şəhərində Azərbaycan nümayəndə heyətinin tərkibində iştirak etmiş, BMT-nin kürsüsündən qadın və kişilərin hüquqları, cəmiyyətdə yeri və rolu, təhsil sistemində gender problemləri ilə bağlı çıxışlar etmişdir.

İradə xanım elm və təhsil sahəsindəki nailiyyətlərinə görə 2008-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən "Əməkdar müəllim" fəxri adına layiq görülmüşdür. Həmçinin 2011-ci ilin iyun ayında elm, təhsil və innovasiyaların inkişafında xidmətlərinə görə İngiltərədə Oksford Universitetində Beynəlxalq "Sokrat" və tarix, dövlətçilik, sosial-iqtisadi, siyasi, mədəni problemlərlə bağlı fəal çıxışlarına, səmərəli elmi yaradıcılığına görə "Azərbaycan bayrağı" və "Qızıl qələm" mükafatları ilə təltif edilmişdir.

İradə Hüseynova hakim partiyanın - Yeni Azərbaycan Partiyasının I-V qurultaylarının müntəzəm olaraq nümayəndəsi olmuşdur. YAP-ın I qurultayından etibarən hazırda partiyanın ali rəhbər orqanı olan Siyasi Şuranın üzvüdür. Həmçinin, Bakı Dövlət Universitetində YAP Qadınlar Şurasının sədridir. 2014-cü ilin fevral ayında YAP-ın Humanitar Məsələlər üzrə Komissiyasının sədr müavini, 2014-cü ilin may ayında isə Respublika üzrə YAP Qadınlar Şurasının və İdarə Heyətinin üzvü seçilmişdir. 2015-ci ildə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü seçilmişdir.

2015-ci ildə Heydər Əliyev irsini araşdıran ilk alim kimi, Azərbaycan

Respublikasının dövlət müstəqilliyinin inkişafında, elmin, təhsilin inkişafında və elmi kadrların hazırlanmasında xidmətlərinə görə 15 iyun - Milli Qurtuluş Günü münasibətilə "Zamanla birgə" İctimai Birliyinin qərarı ilə Fəxri Diploma layiq görülmüşdür. Həmin ildə ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi və dövlətçilik fəaliyyətinin ilk elmi tədqiqatçısı, Heydər Əliyev haqqında ilk doktorluq dissertasiyasının müəllifi kimi, həmçinin elm, təhsil və innovasiyaların inkişafındakı xidmətlərinə görə "Bizim lider" təşkilatının qərarı ilə Fəxri Diplomla təltif edilmişdir.

Professor İradə Hüseynova 22 may 2018-ci il tarixdə Türkiyənin Ankara şəhərində fəaliyyət göstərən Türk Dünyası Araşdırmaları Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmiş və həmin akademiyanın Beynəlxalq Qızıl ulduz mükafatına layiq görülmüşdür. İradə xanım öz üzərində usanmadan işləyən, işinə böyük məsuliyyətlə yanaşan, ədalətli, obyektiv və səmimi insandır. O, böyük təcrübəyə malik, yüksək biliyi, mədəni-əxlaqi keyfiyyətləri, zəngin intellektual potensialı, peşəkərliliyi, vətənpərvərliyi, milli təəssübkeşliyi ilə seçilən tanınmış ictimai xadim, təhsil təşkilatçısı, dəyərli ziyalı, gözəl pedaqoq və görkəmli alim kimi Azərbaycan cəmiyyətində və elmində böyük hörmət, nüfuz qazanmışdır.

M.MİRZƏ,
"Respublika".